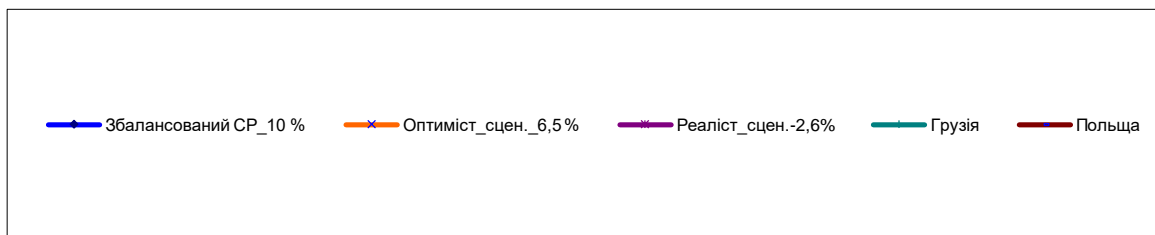
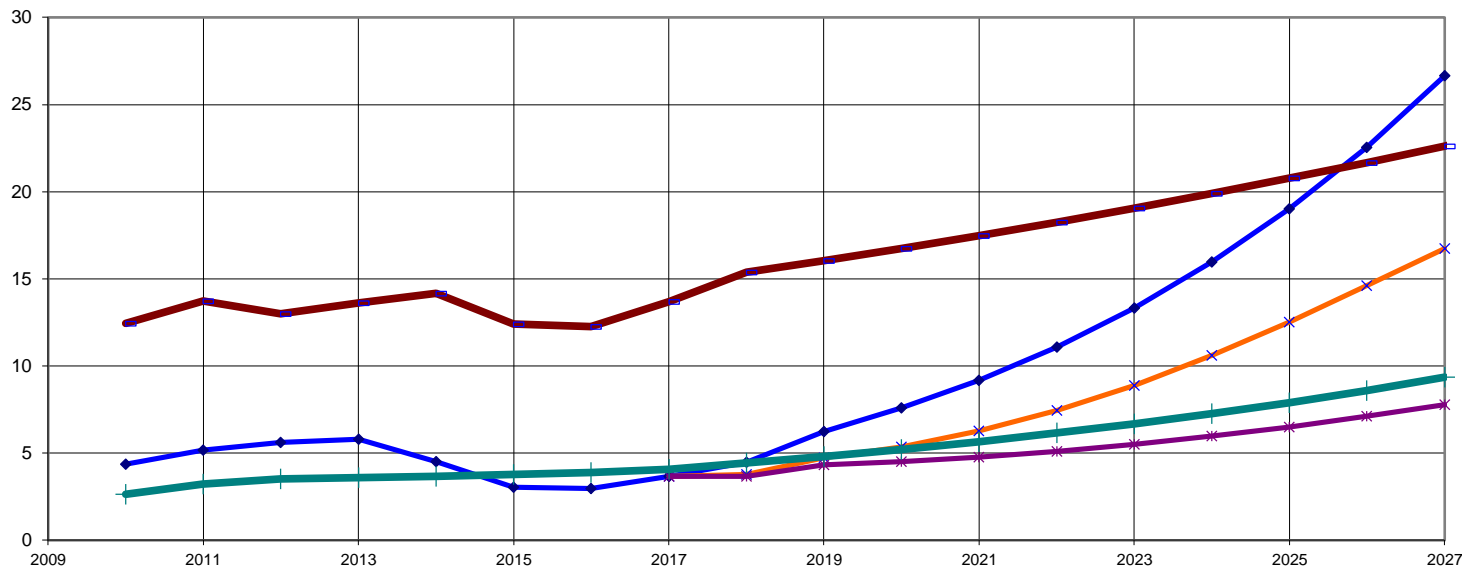

Інститут економіки промисловості НАН України

Відродження Донбасу та Придніпров'я: системність та стратегічні сценарії сталого розвитку

Динаміка стратегічних сценаріїв розвитку Дніпропетровської області

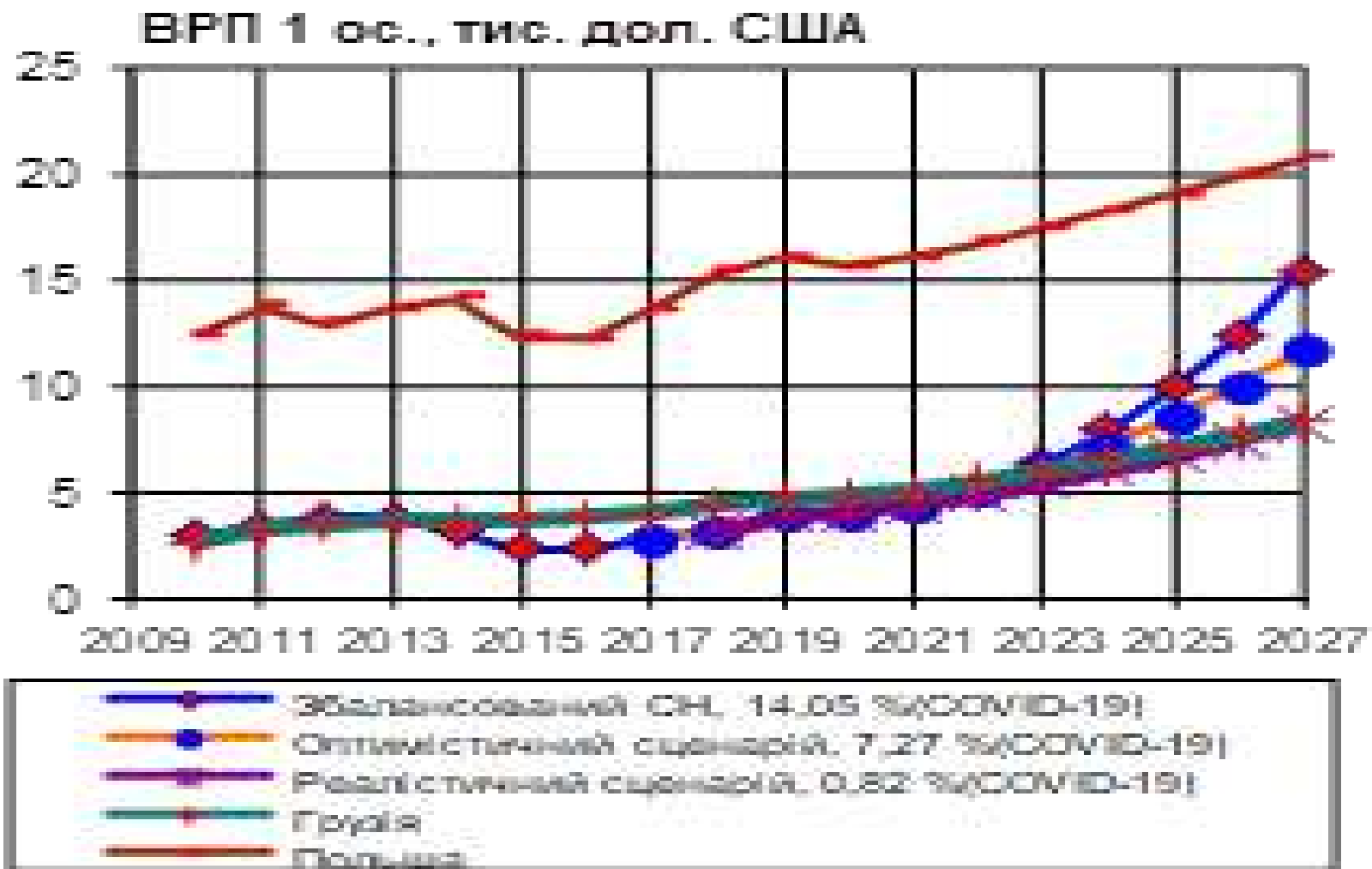
ВРП 1 ос., тис. дол. США

Динаміка стратегічних сценаріїв розвитку Дніпропетровської області

- Дніпропетровська область за критерієм “ВРП на 1 особу в тис. дол. США” за реалістичним сценарієм (-2,6 %) відстає назавжди навіть від Грузії; за оптимістичним сценарієм (середньорічне зростання 6,5 %) випереджає Грузію у 2021 р. та наближається до рівня Польщі; при сценарії збалансованого сталого розвитку випереджає Польщу у 2026 р.

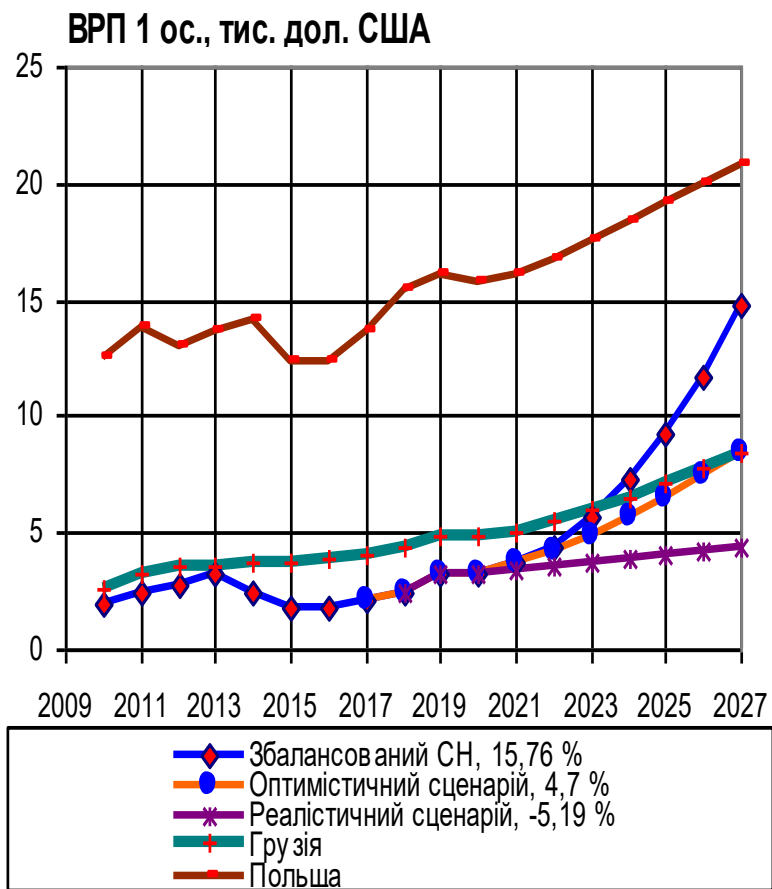
Динаміка стратегічних сценаріїв розвитку Запорізької області

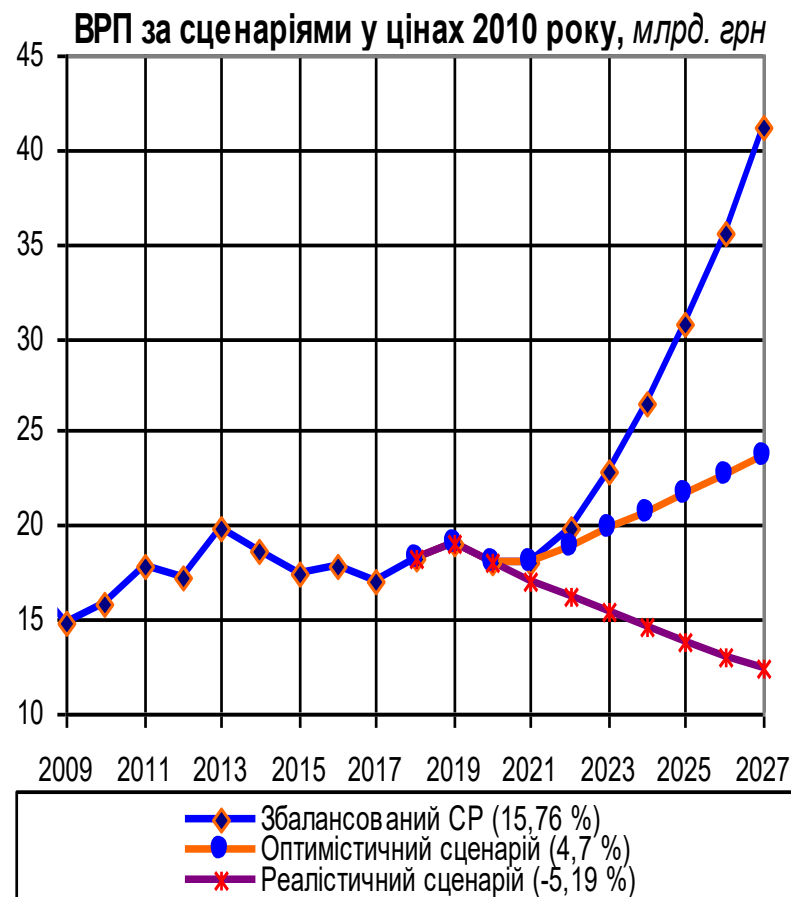
Динаміка стратегічних сценаріїв розвитку Запорізької області

- За визначеними сценаріями Запорізька область за критерієм “ВРП на 1 особу в тис. дол. США” за реалістичним сценарієм (0,82 %) незначно випереджає Грузію. За стратегічним оптимістичним сценарієм (середньорічне зростання 7,27 %) випереджає Грузію у 2020 р. З урахуванням впливу пандемії COVID-19 випереджає Грузію у 2023 р. та досягає рівня ВРП на 1 особу у 2027 р. 11,73 тис. дол. США проти 20,8 у Польщі. За стратегічним сценарієм збалансованого сталого розвитку (14,05 %) з урахуванням впливу пандемії COVID-19 досягає значення 15,4 тис. дол. США у 2027 році.

Динаміка стратегічних сценаріїв розвитку Кіровоградської області

а

б

Динаміка стратегічних сценаріїв розвитку Кіровоградської області

- За визначеними сценаріями Кіровоградська область за критерієм “ВРП на 1 особу в тис. дол. США” за реалістичним сценарієм (-5,19 %) назавжди відстає від Грузії (рис. а).
- За стратегічним оптимістичним сценарієм (середньорічне зростання 4,7%) наздоганяє Грузію у 2027 р. За стратегічним сценарієм збалансованого сталого розвитку (15,76 %) з урахуванням впливу пандемії COVID-19 наздоганяє Грузію у 2023 р. та досягає значення 14,7 тис. дол. США у 2027 році.
- Якщо аналізувати динаміку ВРП Кіровоградської області у порівняльних цінах 2010 р., реалістичний сценарій – найгірший за останні 10 років.; оптимістичний сценарій випереджає рівень 2011р. у 2024 р.; сценарій збалансованого розвитку має безперечну перевагу (рис. б).

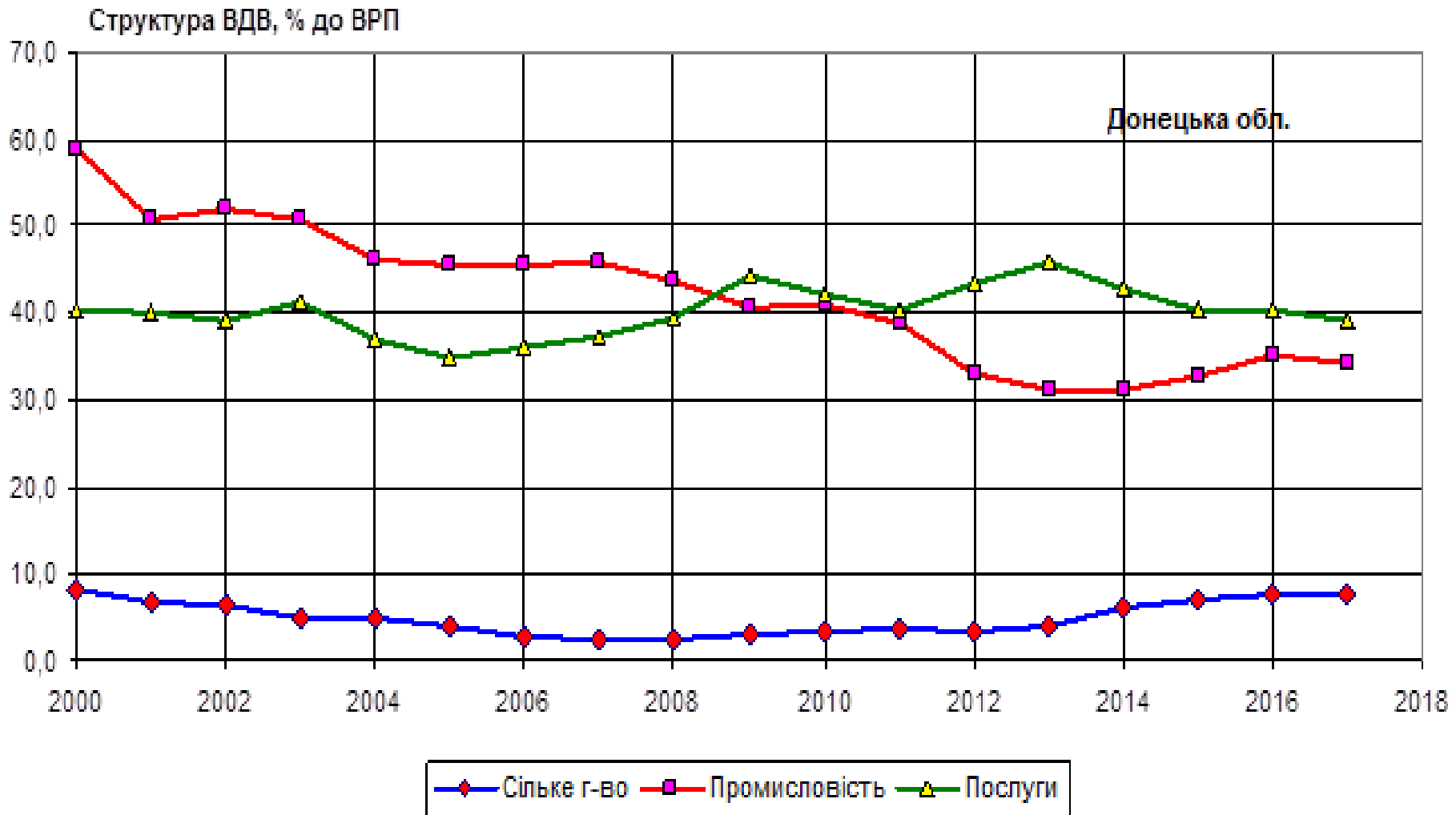
23 грудня 2020 року, на своєму засіданні Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію економічного розвитку Донецької і Луганської областей. Це базовий документ, який дозволить забезпечити розробку та подальшу імплементацію **Стратегії**, яка, в свою чергу, направлена на трансформацію інвестиційного клімату, створення на підконтрольних Уряду України частинах Донецької та Луганської областей території пріоритетного розвитку та впровадження нової економічної моделі на регіональному рівні **шляхом запровадження податкових і митних преференції, поширення стандартів міжнародних комерційних арбітражів, страхування військово-політичних ризиків, розвиток інфраструктури та всебічної інституційної підтримки.**

Еволюція індустрії Донбасу. Внесок іноземного капіталу.

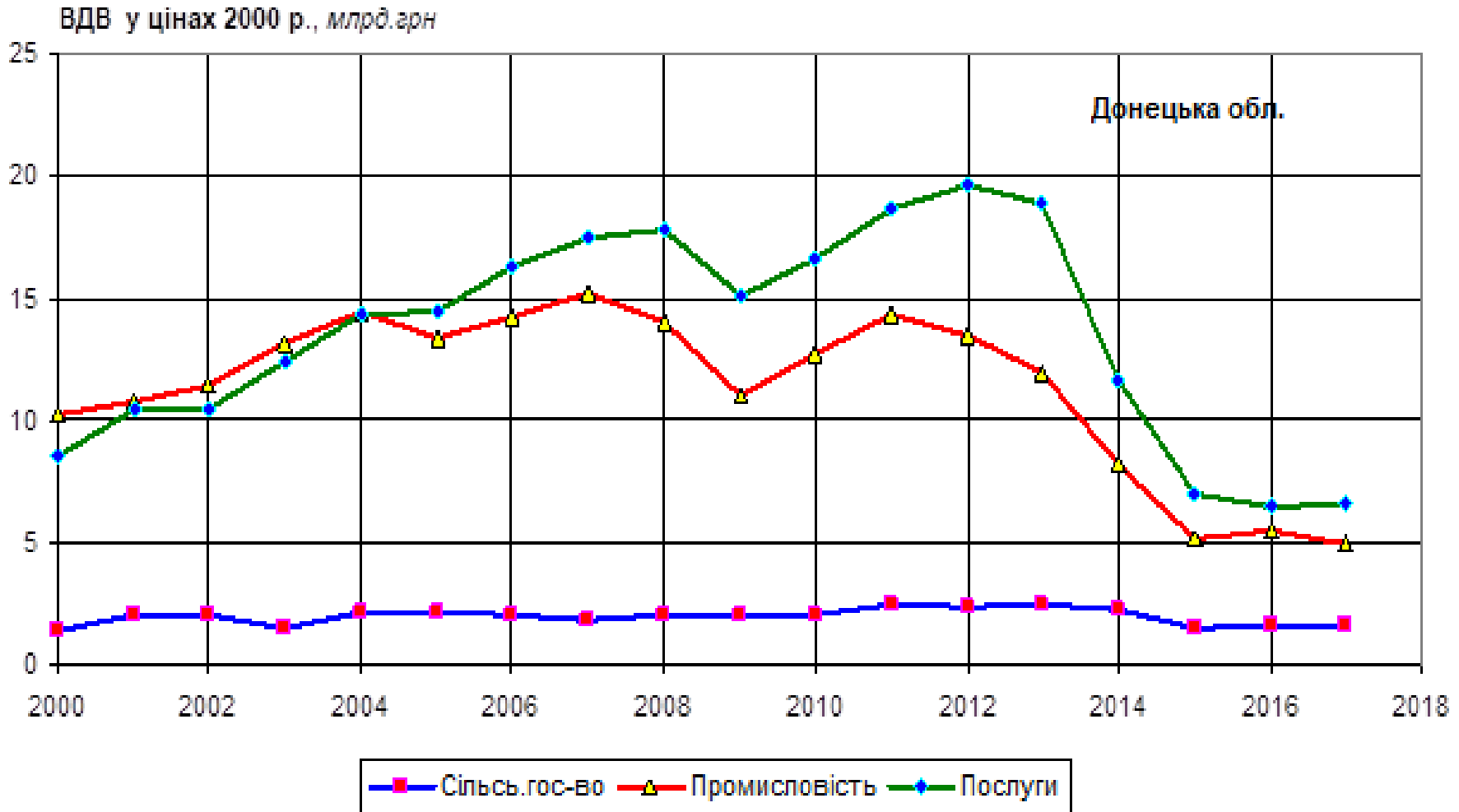
- **1. Індустрія Донбасу 1.0 – Бахмутські солеварні (17-18 ст.).**
- **2. Індустрія Донбасу 2.0. – Вугілля, чавун (Гаскойн, Юз, Гартман, Боссе), гіпс, алебастр, скло, цегла – Едмунд Франке), вогнетриви та алебастр – Вікентій Штерцнер та інші – 19 ст. База сталінської індустріалізації**
- **3. Індустрія Донбасу 3.0 – Металургія, машинобудування, «Всесоюзна кочегарка» (американське устаткування та фахівці – 30-ті роки, устаткування по репараціям та фахівці і полонені з Німеччини, Сілезії – 40-50-ті роки 20 ст.).**
- **4. Індустрія Донбасу 4.0 – (Індустрія-4.0, Кіберфізичні системи, мехатроніка, Угода про Асоціацію з ЄС – 21 ст.)**

• Події, що відбуваються на Донбасі з 2014 року слід визначити як **катастрофу**. У нормативних та міжнародних документах України можна знайти наступне визначення: **«Катастрофа» - подія, викликана руйнівними силами природи або людською діяльністю чи бездіяльністю, що серйозно загрожує та (або) завдає шкоди людському життю, здоров'ю, майну та (або) навколишньому середовищу** (Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Хорватія про співробітництво у сфері запобігання катастрофам та ліквідації їх наслідків – Міжнародний документ від 21.11.2016).

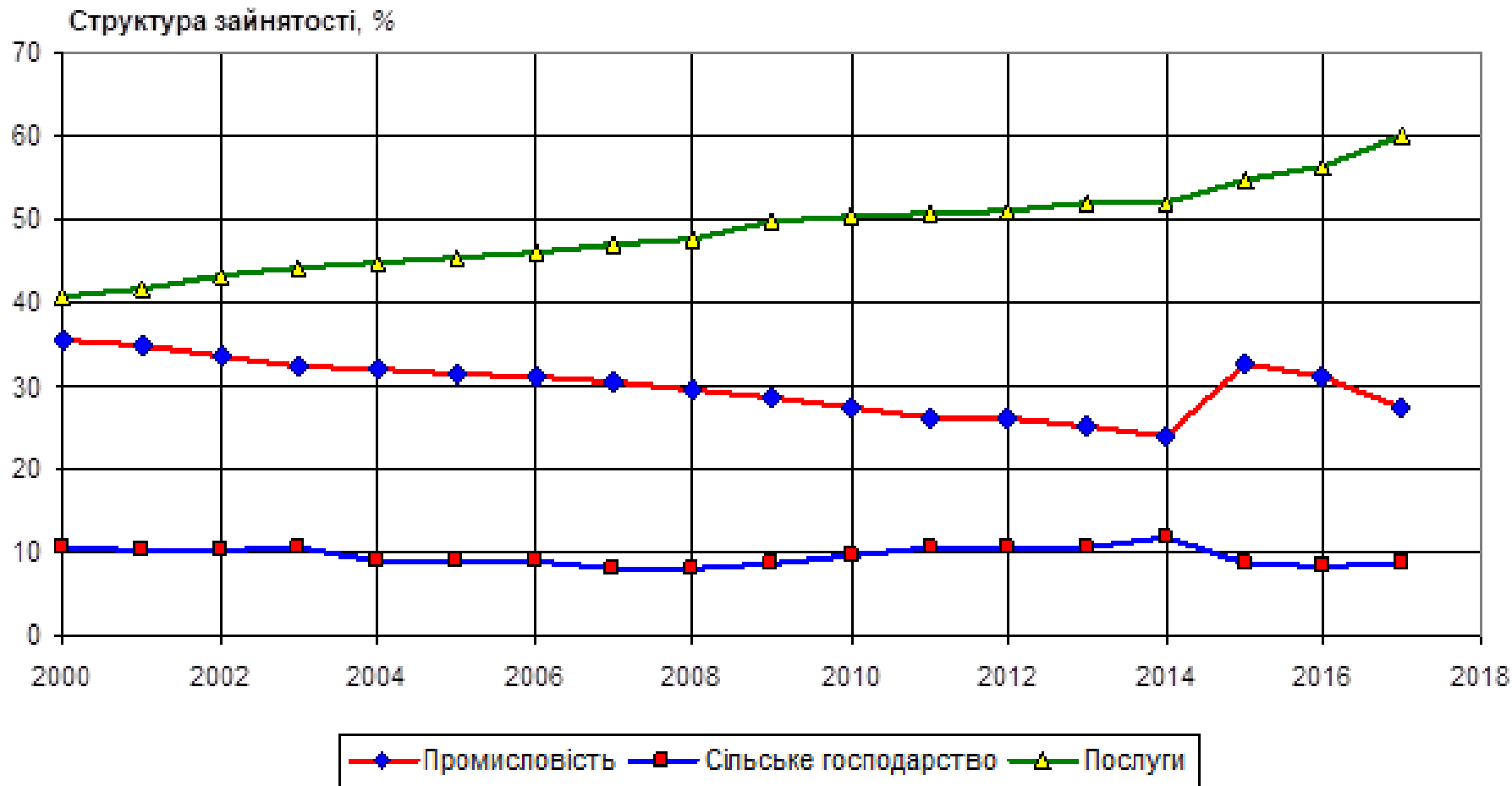
Динаміка питомої ваги ВДВ секторів економіки у ВРП Донецької області.

Динаміка ВДВ секторів економіки Донецької області у цінах 2000 р.

Динаміка питомої ваги зайнятості секторів економіки Донецької області.

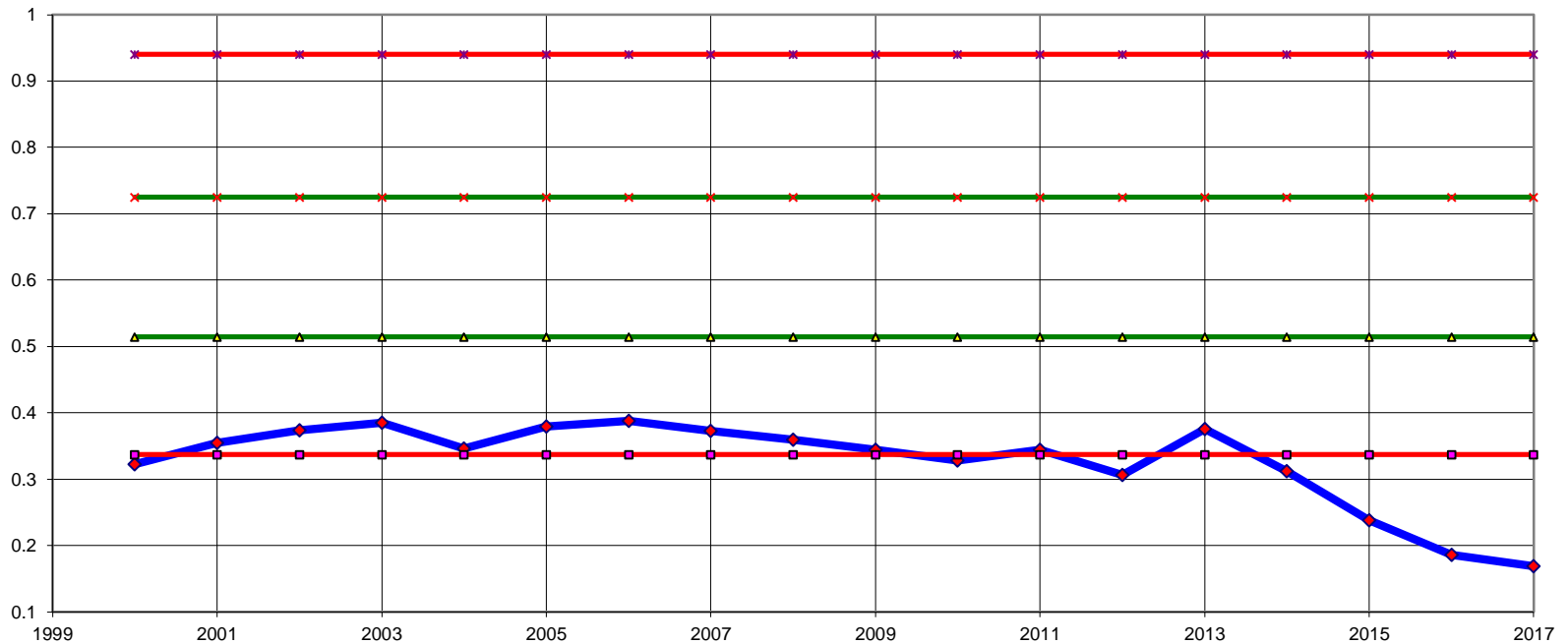
Катастрофа Донбасу:

1.0. ЕКОНОМІЧНИЙ ВИМІР

- 1.1. Падіння ВРП регіону (з 2(3) на 21 місце –Донецька, з 5 (7) на 25-Луганська на душу населення)
- 1.2. Швидке зниження конкурентоспроможності економіки регіону
- 1.3. Занепад промислового потенціалу Східних регіонів України
- 1.4. Стагнація і відсутність регіональної кооперації великого, середнього і малого бізнесу.
- 1.5. Відсутність стратегічно визначених пріоритетів підтримки потенційних інвесторів стосовно податкового, кредитного і митного навантаження.

Динаміка інтегрального показника економічної складової Донецької області

ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА

◆ Інтегральний індекс

■ Нижній поріг

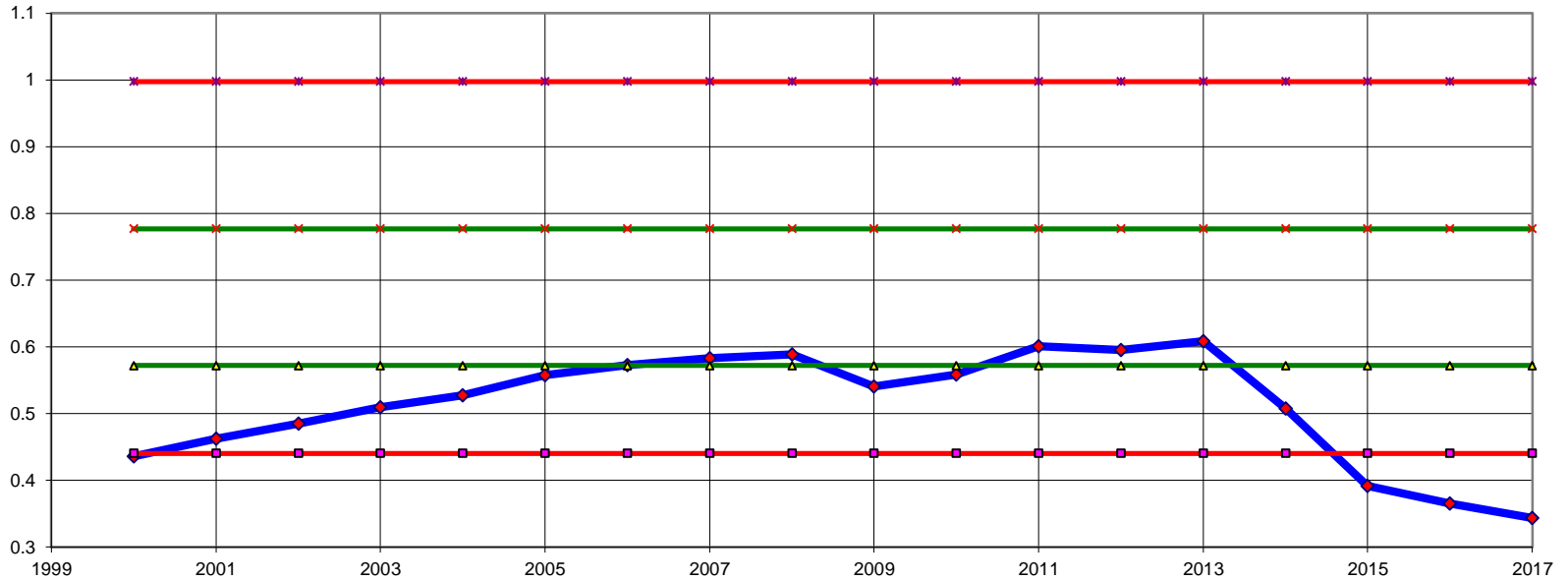
▲ Нижнє оптимальне

× Верхнє оптимальне

× Верхній поріг

Динаміка інтегрального показника інфраструктурної складової Донецької області

Інфраструктурна складова

◆ Інтегральний індекс

■ Нижній поріг

▲ Нижнє оптимальне

× Верхнє оптимальне

× Верхній поріг

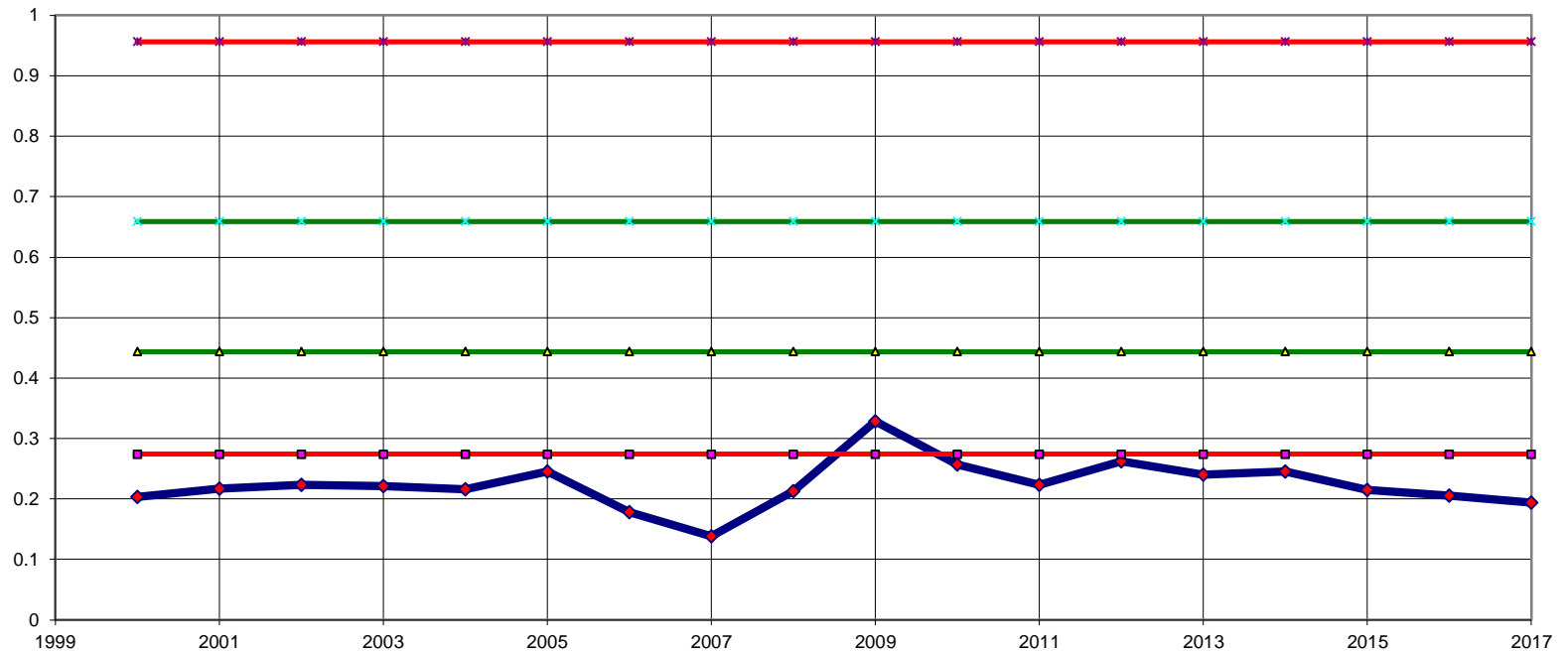
Катастрофа Донбасу:

2.0. ЕКОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

- 2.1. Ризики виходу на поверхню та підтоплення шахтними водами підземних горизонтів з питною водою і цокольних приміщень житлового сектору.
- 2.2. Збільшення випадків потрапляння до житлових приміщень шахтного метану і наявна загроза витоку радіації
- 2.3. Підвищене забруднення повітря та зовнішнього середовища підприємствами ГМК і ТЕС.
- 2.4. Відсутність системи моніторингу екологічних ризиків особливо на захоплених територіях у зонах проведення ООС
- 2.5. Низький рівень розвитку системи рекреації та туризму.
- 2.6. Відсутність дієздатних програм моніторингу і підвищення екологічної освіченості населення

Динаміка інтегрального показника екологічної складової Донецької області

ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА

◆ Інтегральний індекс

■ Нижній поріг

▲ Нижнє оптимальне

✱ Верхнє оптимальне

✱ Верхній поріг

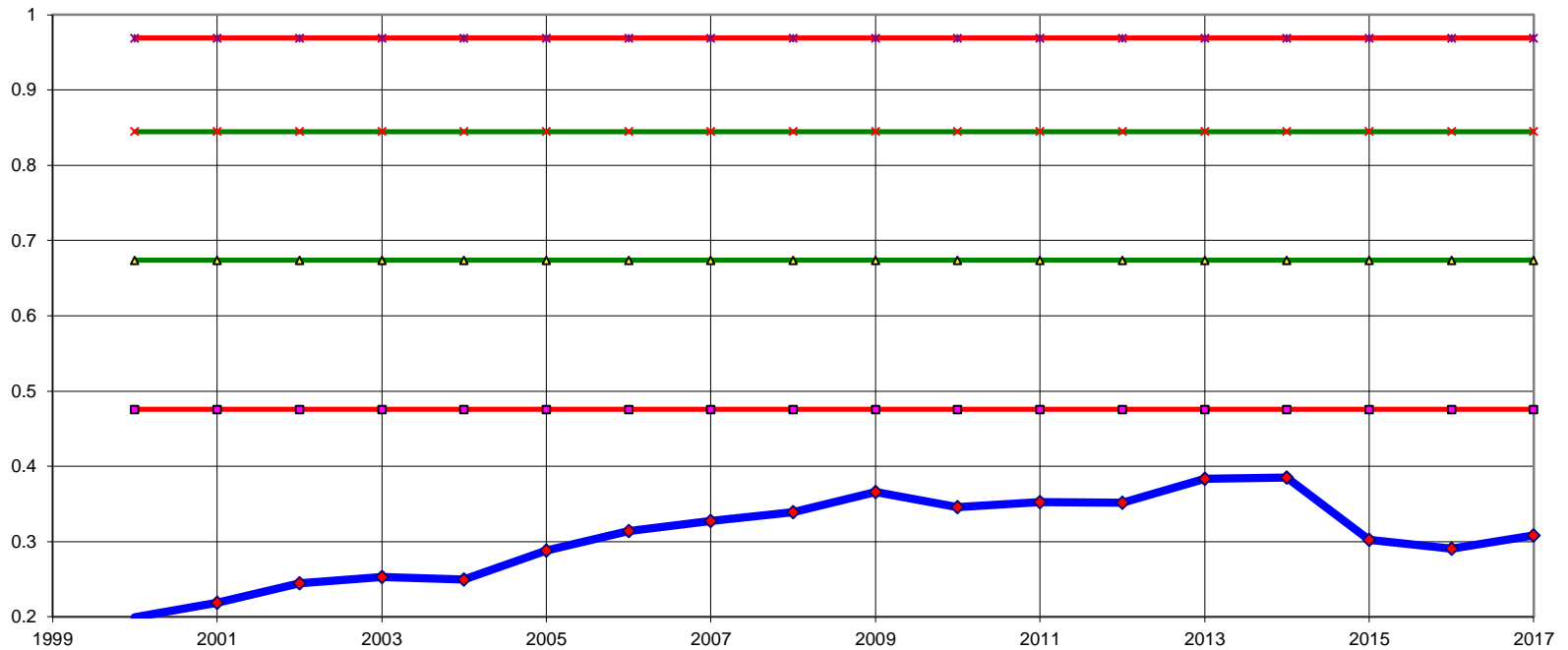
Катастрофа Донбасу:

3.0. СОЦІАЛЬНИЙ ВИМІР

- 3.1. Фінансове зuboжіння, відтік населення, відсутність довіри та несприйняття діяльності центральних органів влади
- 3.2. Низький рівень розвитку соціальної інфраструктури (лікарні, школи, дитсадки, закладів позашкільного виховання і т.і.).
- 3.3. Падіння якості життя та вартості «соціального капіталу» працездатного населення регіону
- 3.4. Стагнація розвитку дуальної освіти, кваліфікаційного та креативного рівня населення
- 3.5. Демографічна криза (падіння народжуваності та зростання смертності) на територіях прилеглих до зони проведення ООС

Динаміка інтегрального показника рівня життя населення Донецької області

Рівень життя

Інт.індекс

Ніжн.поріг

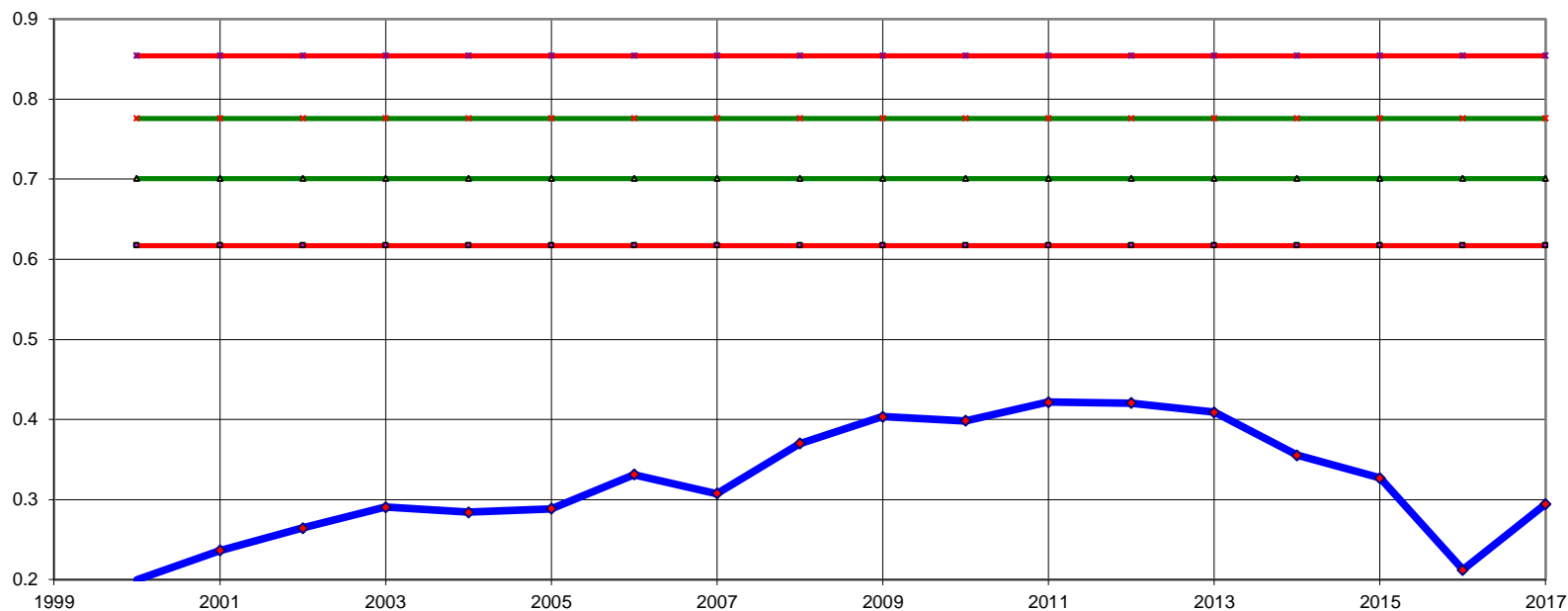
Ніжне опт.

Верх опт.

Верх.поріг

Динаміка інтегрального показника демографічного стану населення

Демографічна безпека

Інт. індекс

Нижній поріг

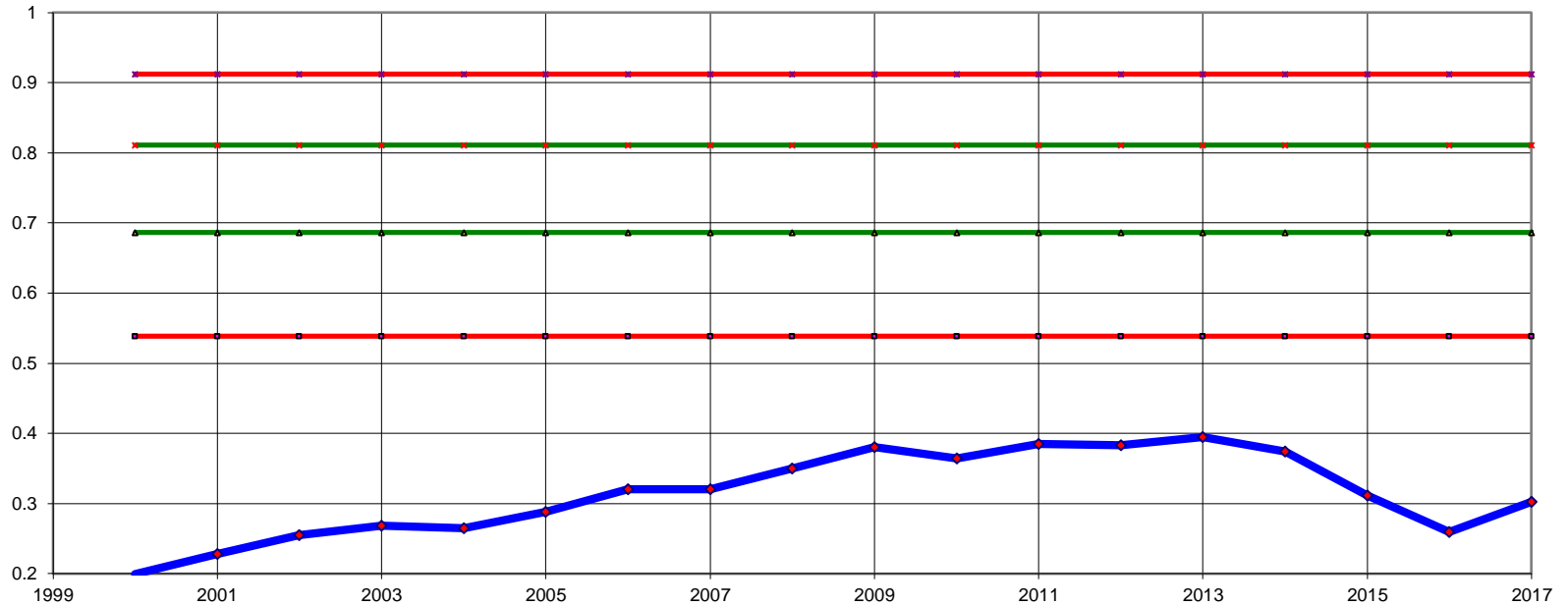
Нижне опт.

Верхне опт.

Верхній поріг

Динаміка інтегрального показника соціальної складової Донецької області

СОЦІАЛЬНА СКЛАДОВА

Інт. індекс

Нижній поріг

Нижне опт.

Верхне опт.

Верхній поріг

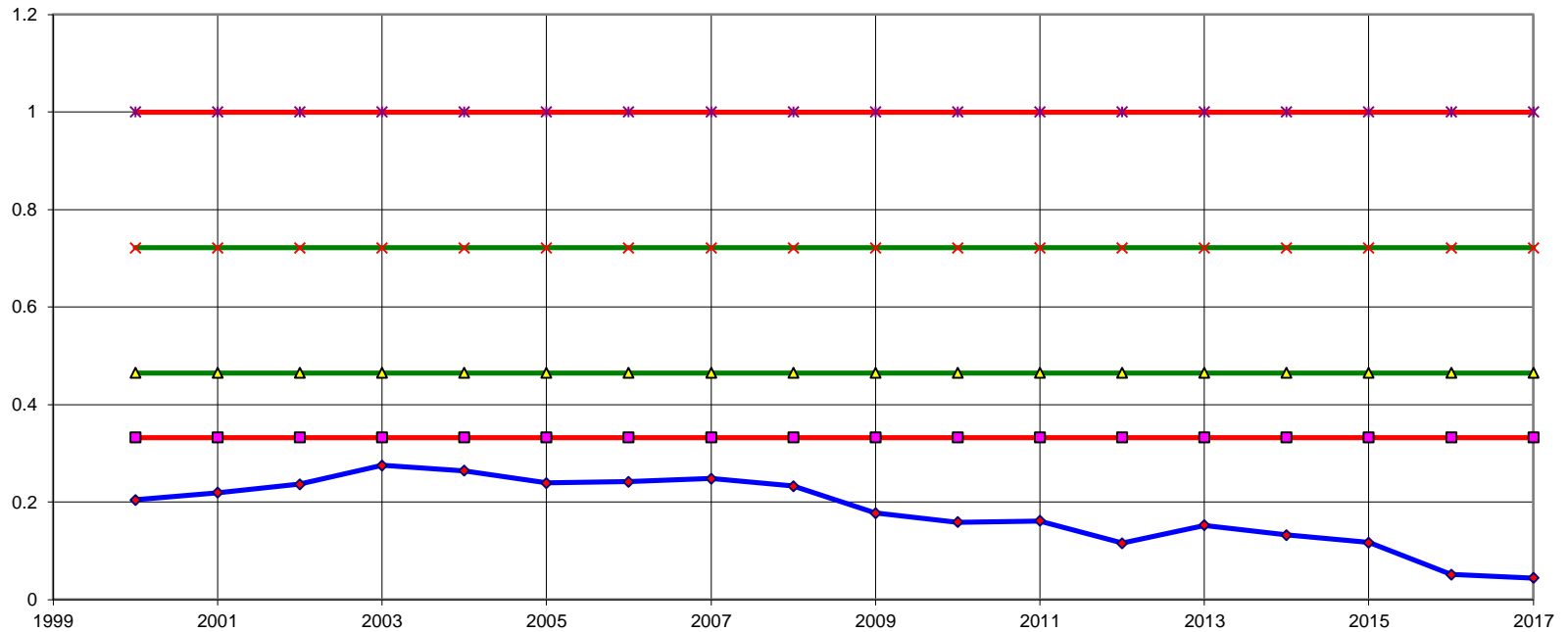
Катастрофа Донбасу:

4.0. НАУКОВО- ТЕХНІЧНИЙ ВИМІР

- 4.1. Нерозвиненість інноваційної інфраструктури (інкубатори, наукові та технопарки і т.і.), а також інституційного забезпечення (організаційно-законодавчих заходів) її сталого розвитку.
- 4.2. Деградація і занепад «прикладних» ланцюгів (СКТБ, ПКТІ і т.п.) циклу «дослідження – виробництво» у цивільних секторах промисловості, охороні здоров'я і освіти.
- 4.3. Відсутність державної і регіональної підтримки «інноваційного ліфта» (системи підтримки інновацій від школи до комерційного впровадження на внутрішньому та зовнішньому ринках)
- 4.4. Наявний дефіцит децентралізованих джерел фінансування прикладних розробок енергозберігаючих технологій у виробничій сфері і комунальному господарстві.
- 4.5. Відсутність мотивації бізнесу загалом до фінансування інновацій і зокрема великих підприємств до впровадження інновацій вітчизняних фахівців і винахідників з малого і середнього бізнесу.

Динаміка інтегрального показника інноваційної складової Донецької області

Інноваційна безпека

Інт.індекс

Нижній поріг

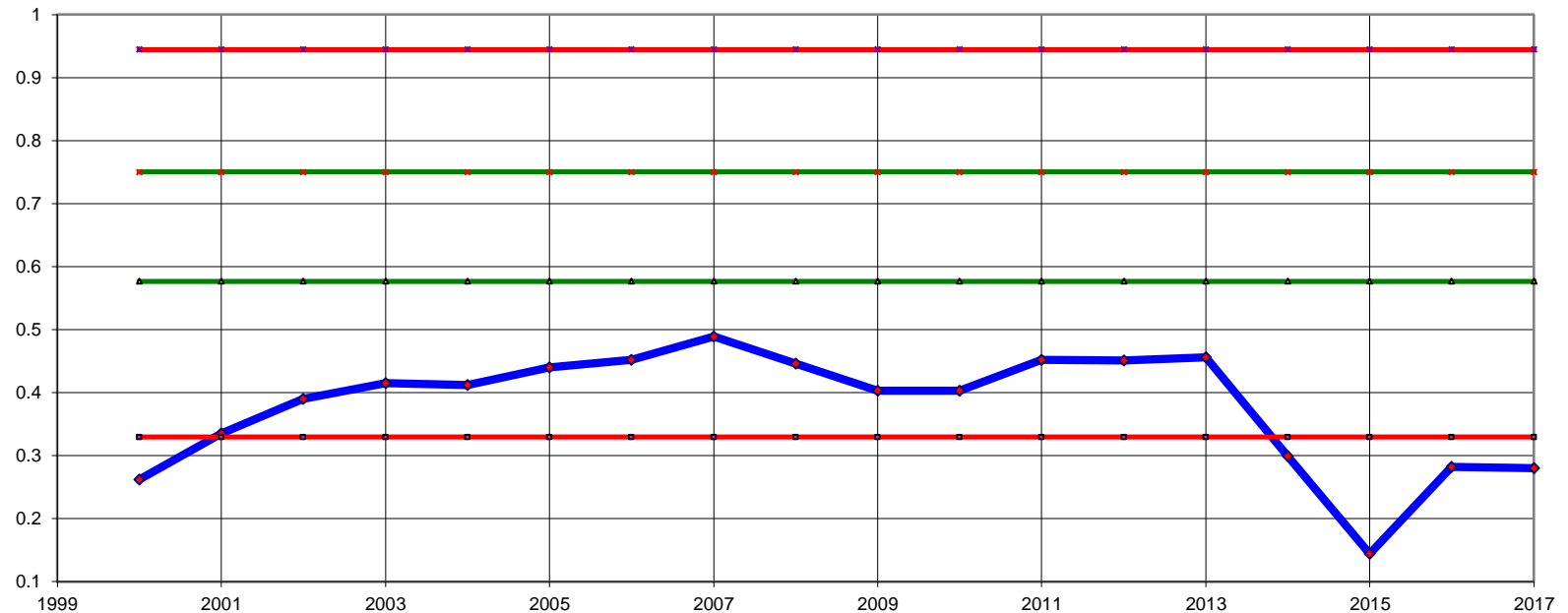
Нижнє опт.

Верхнє опт.

Верхній поріг

Динаміка інтегрального показника інвестиційно-фінансової складової

Інвестиційно-фінансова безпека

Інт. індекс Нижній поріг Нижне опт. Верхне опт. Верхній поріг

План Маршалу для Донбасу 4.0

- Потрібно організувати із залученням коштів іноземних державних та приватних донорів постійно діючу щорічну (один рік – в Донецькій, другий – в Луганській областях)
- **міжнародну конференцію**
«Модернізація Донбасу: економічний, екологічний та соціальний виміри»
- метою якої повинно стати утворення по аналогії з Чорнобильським фондом “Укриття”
Міжнародного фонду «Новий Донбас» з капіталом в € 3-5 млрд.

Режим міжнародно-публічно-приватного партнерства

- **В структурі Фонду передбачити створення відповідних галузевих відділень:**
- **екологічного** – з фінансування проектів ліквідації наслідків закриття та затоплення шахт та їх шкідливого впливу на довкілля та інших;
- **соціального** – з фінансування проектів в сфері освіти (загальної, професійної, вищої), сприяння підприємницьким університетам (в тому числі реалізації проекту «Інноваційного ліфта «від школи – до Європи»), розвитку кооперативного руху на селі та в ОТГ, охороні здоров'я, модернізації житлово-комунального господарства, рекреації, інклюзивного розвитку, туризму;
- **неоіндустріальної модернізації** - з фінансування проектів «Індустрії 4.0», створення мережі індустріальних парків, організації сучасних високотехнологічних виробництв, шляхом приєднання до високотехнологічних європейських та світових кластерів та ін.;
- **наукового та інноваційного** - з фінансування проектів інноваційної інфраструктури (бізнес-інкубаторів, наукових парків, технопарків), сектору ІТ-індустрії, НДДКР з пріоритетних середньострокових науково-технічних напрямів розвитку регіонів.
- **Для реалізації цих проектів на законодавчому рівні в регіоні потрібно створити спеціальний режим інноваційно-інвестиційної діяльності (по аналогії з досвідом Ірландії та Фінляндії він може бути названий «Інноваційним офшором»), який буде передбачати стимулюючі умови у сфері оподаткування, кредитування, митної політики для устаткування та особливий режим валютного курсу для реалізації цих проектів.**

Послуги

```
graph TD; A[Послуги] --> B[Традиційні]; A --> C[Прогресивні]; A --> D[Креативні];
```

Традиційні:

- торгівля;
- діяльність готелів і ресторан.;
- операції з нерух. майном;
- надання ком. та інд. послуг;
- тимчасове розміщення та організація харчування.

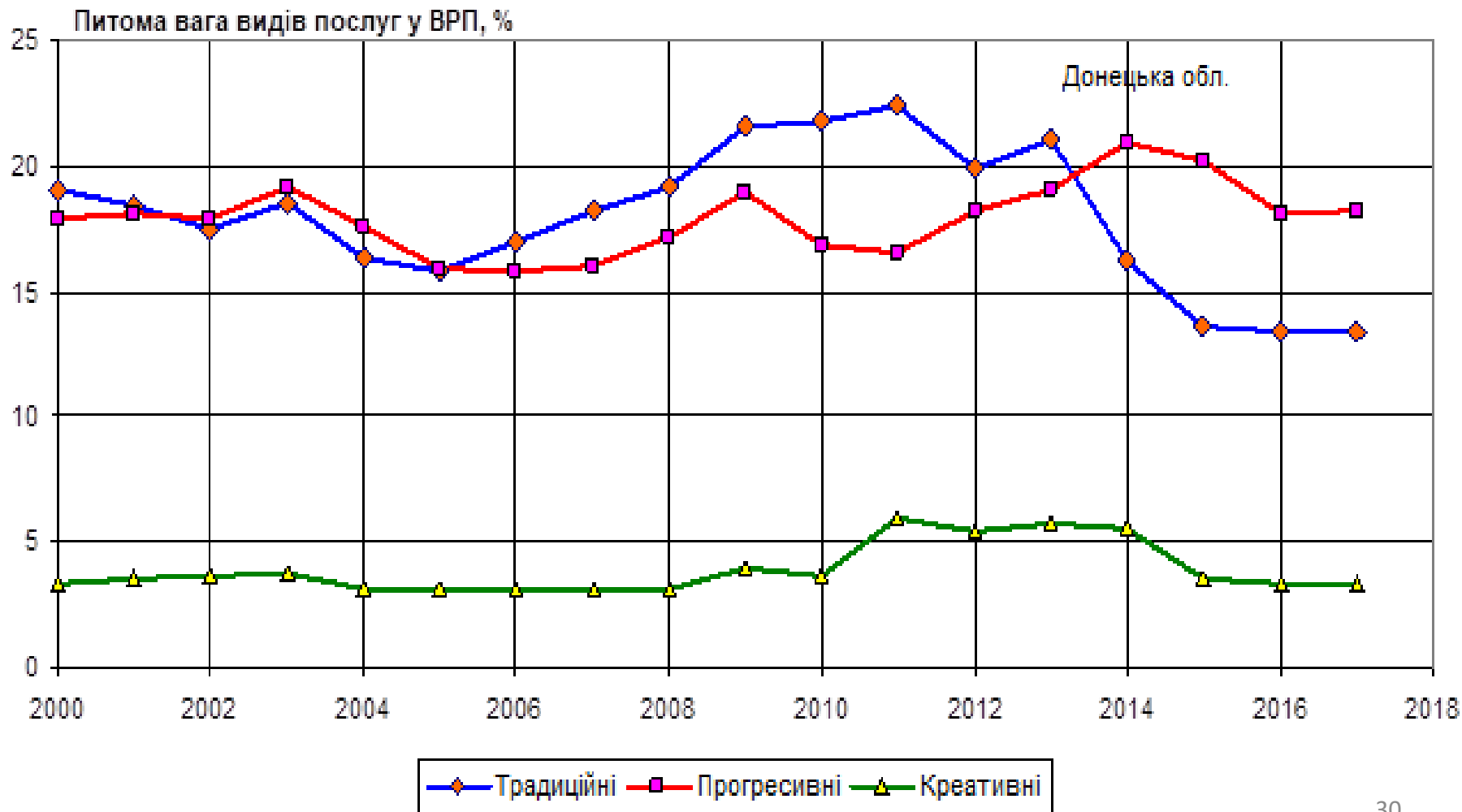
Прогресивні:

- діяль. трансп. та зв'язку;
- фінансова діяльність;
- державне управління;
- охорона здоров'я;
- інформація і телеком.;
- діяльн. у сфері адм. упр-я

Креативні:

- освіта;
- професійна., наукова, та технічна діяльність;
- маркетинг, реклама;
- мистецтво, спорт, розваги.

Динаміка питомої ваги ВДВ видів послуг у ВРП Донецької області.

Рівень наукоємності продукції, % реалізації

Рівень наукоємності продукції	Україна	Регіони	
		Луганська	Донецька
Високий	1,6	2,1	0,1
Виробництво комп'ютерів, електронної та обчислюваної техніки	0,6	1,8	
Виробництво основних фармацевтичних продуктів	1,0	0,3	0,1
Середньовисокий	10,1	21,4	6,9
Виробництво електричного устаткування	1,5	0,1	1,6
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	2,3	0,6	3,4
Виробництво автотранспортних засобів	2,8	11,0	0,4
Виробництво хімічних речовин та хімічної продукції (ТОР-сода)	3,5	9,7	1,5

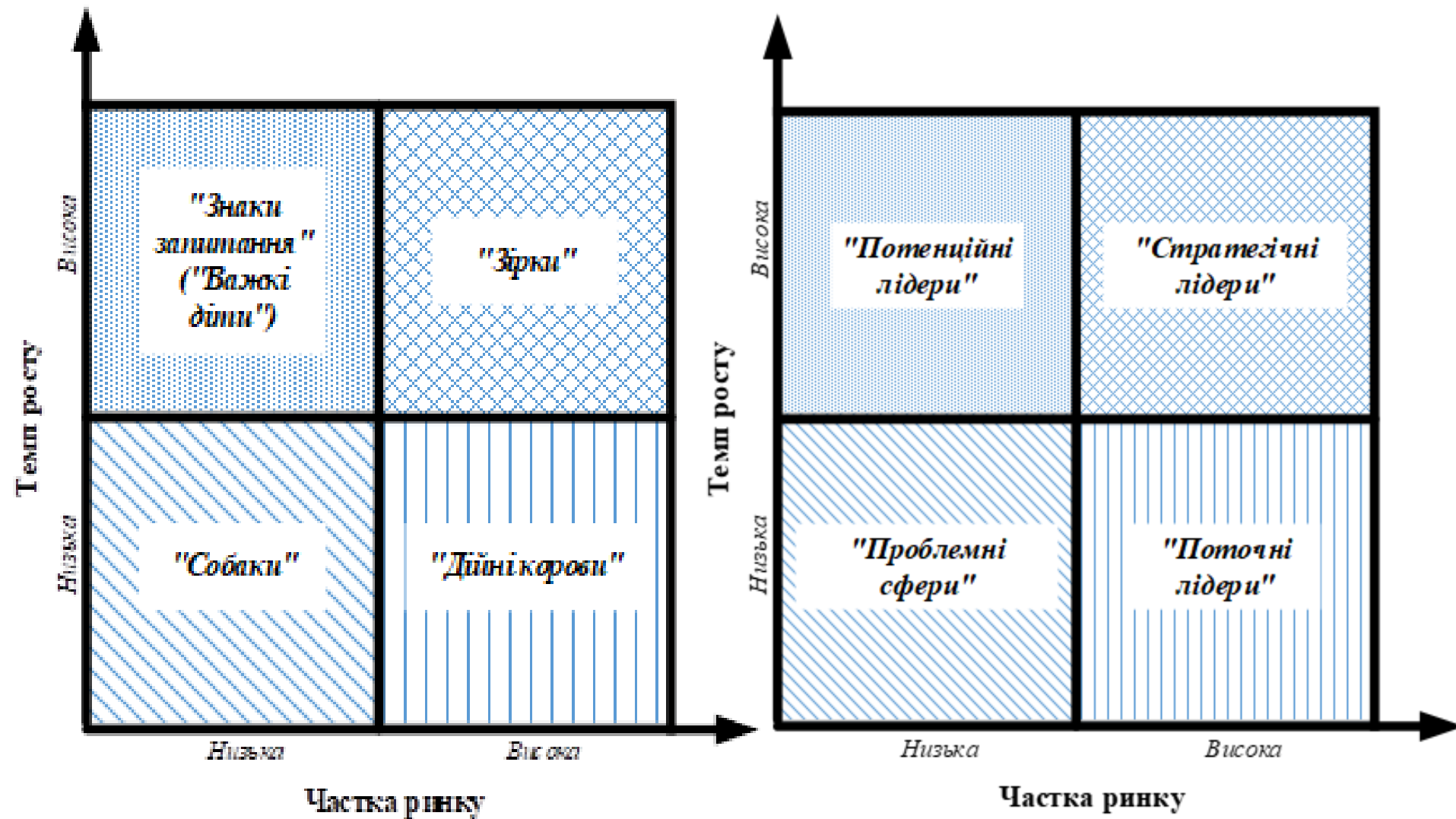
Рівень наукоємності продукції, % реалізації

Середньонизький	35,2	60,4	64,1
Металургійне виробництво (рейки – 50 м)	16,6	38,2	41,7
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	3,3	3,0	6,1
Добувна промисловість та розроблення кар'єрів	10,8	18,4	14,3
Виробництво гумових та пластмасових виробів та іншої неметалевої мінеральної продукції	4,5	0,8	2,0
Низький	53,1	16,1	28,9
Виробництво харчових продуктів, напоїв, тютюну	21,2	1,2	7,2
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри та ін. матеріалів	0,8	0,2	0,2
Виробництво виробів з деревини, паперу, поліграфічна діяльність	3,1	5,1	0,5
Виробництво меблів, ін. продукції	2,1	0,8	2,0
Постачання електроенергії, газу, пари та повітря	24,6	8,2	17,0
Водопостачання, каналізація, поводження з відходами	1,3	0,6	2,0

Критерии технологического развития современных обществ

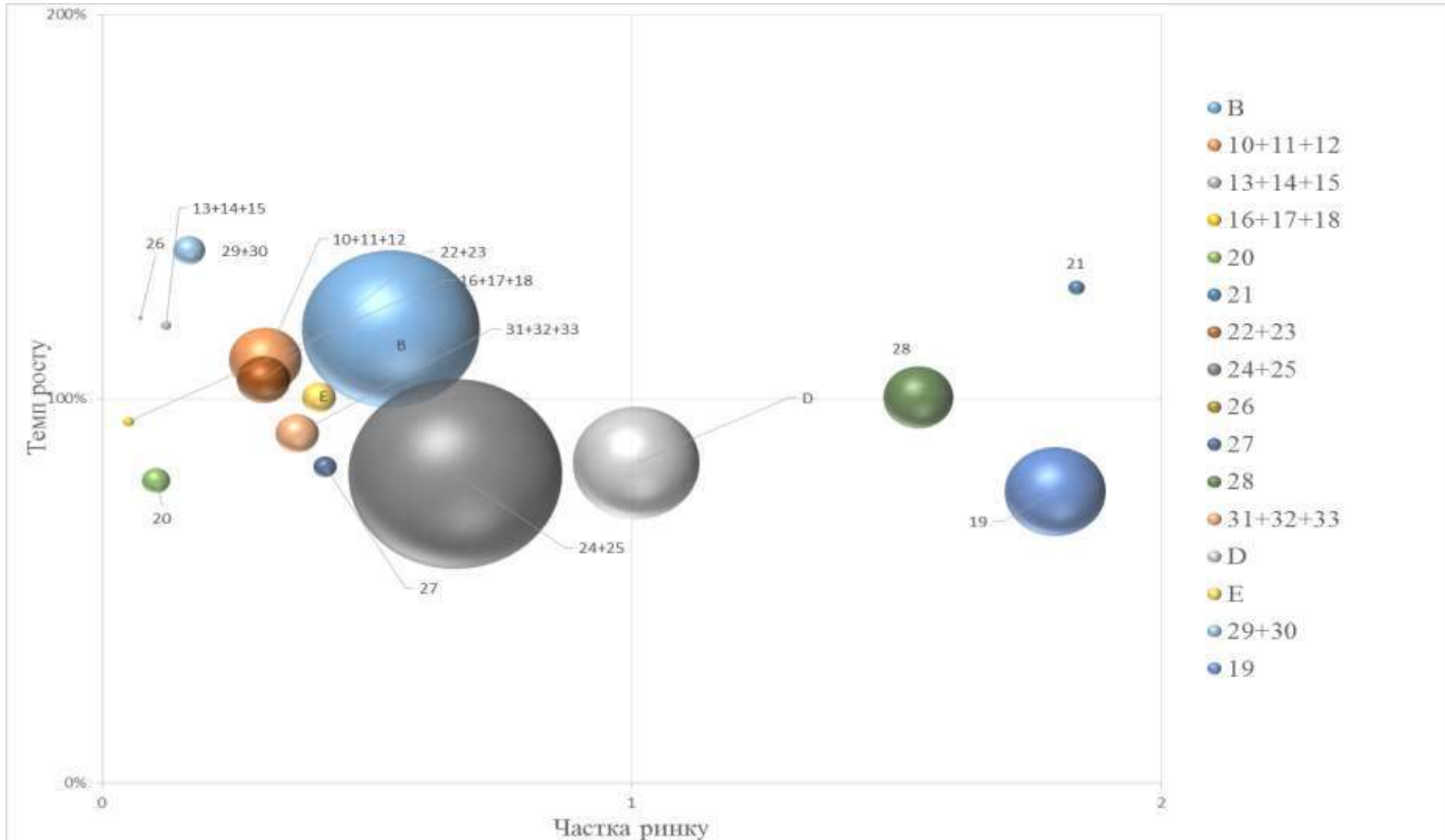
Фазы развития: 1- подготовительная; 2- начальная ; 3 – развития; 4 - расцвета

Критерии	Фаза	Традиционное (аграрное)	Индустриальное				Постиндустриальное				Неоиндустриальное			
		4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Доля агросферы в добавленной стоимости ВРП		>50%	> 30% <50%	> 15% <30%	> 5% <15%	< 5%								
Доля занятых агросферы в общей занятости		>80%	<80% >50%	> 30% <50%	> 10% <30%	<10%								
Доля добавленной стоимости в материальной сфере							> 40% <50%	> 30% <40%	> 20% <30%	< 20%				
Доля занятых в материальной сфере							> 40% <50%	> 30% <40%	> 20% <30%	<20%				
Доля добавленной стоимости в отраслях промышленности высокой и средневысокой наукоемкости в ВВП (ВРП)											≤20%	>20%, ≤30%	>30%, ≤40%	>40%
Доля занятых в отраслях промышленности высокой и средневысокой наукоемкости в общей численности занятых											≤20%	>20%, ≤30%	>30%, ≤40%	>40%
Доля добавленной стоимости в сфере прогрессивных и креативных услуг в ВВП (ВРП)											≤20%	>20%, ≤30%	>30%, ≤40%	>40%
Доля занятых в сфере прогрессивных и креативных услуг в общей численности занятых											≤20%	>20%, ≤30%	>30%, ≤40%	>40%

Інтерпретація значень матриці Бостонської Консалтингової Групи до специфіки видів промислової продукції (товарів, послуг) за видами економічної діяльності

Матриця Бостонської консалтингової групи для видів промислової продукції (товарів, послуг) Донецької області за видами економічної діяльності

Роль держави в підтримці розвитку стратегічних та потенційних лідерів

Групи	Код за КВЕД-2010	Роль держави
Стратегічні лідери	<p>21 – виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів;</p> <p>28 – виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань.</p>	<p>пряме фінансування;</p> <p>податкові стимули для найму висококваліфікованих кадрів;</p> <p>інвестиції в інновації та наукові розробки;</p> <p>державні гарантії; кредитування і страхування.</p>
Потенційні лідери	<p>В – добувна промисловість і розроблення кар'єрів;</p> <p>10+11+12 – виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів;</p> <p>13+14+15 – текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів;</p> <p>22+23 – виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції;</p> <p>26 – виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції;</p> <p>29+30 – виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів;</p> <p>24+25 – металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування/</p>	<p>проектне фінансування (без застави); публічно-приватне партнерство;</p> <p>державні гарантії;</p> <p>страхування ризиків експорту;</p> <p>податкові пільги для підвищення якості продукції; переоснащення виробництва та стимулювання експорту.</p>

ПРОПОЗИЦІЇ

Оскільки для реалізації Стратегії реінтеграції Донецької та Луганської областей в умовах децентралізації потенціалу обласних і місцевих органів управління явно недостатньо пропонується **створити на базі Інститутів економіки промисловості та економіко-правових досліджень НАН України** з залученням коштів проектів міжнародної технічної допомоги **«Центр стратегування та оргпроекування «Донбас- 4.0 (2030)»** (Донецьке відділення – м. Краматорськ або Слов'янськ, Луганське відділення – м. Сєвєродонецьк) як неприбуткову громадську спілку за участю експертної спільноти (Академія економічних наук України), підприємців регіону, Донецької та Луганської торгово-промислових палат, та Агенцій регіонального та місцевого розвитку. Цей центр у тісній співпраці з Донецьким регіональним центром НАН України та МОН України та ЛОНКР, може стати «мозковим центром» моніторингу та координації місцевих стратегій та програм відновлення та «розумної неоіндустріальної спеціалізації» Донбасу.

На базі Донецького наукового центру за участю експертної спільноти – Академії економічних наук України, промислових підприємств і підприємців, представників державного управління та місцевого самоврядування, Агенцій регіонального розвитку, торгово-промислових палат та інших заінтересованих сторін – пропонується заснувати **Міжрегіональну громадську спілку «Платформа інноваційного розвитку «Донбас»**. Ця платформа може стати постійно діючим комунікаційним майданчиком між державою, науково-освітньою експертною спільнотою, бізнесом та громадськістю для обміну інформацією, виявлення спільних проблем і завдань інноваційного розвитку, колегіального вироблення рішень та консолідації ресурсів на розв'язання найбільш гострих проблем наукової, науково-технічної та інноваційної сфери Донецького економічного району. У тісній співпраці з Донецьким науковим центром ця платформа може стати «фабрикою думки» щодо шляхів і засобів перезавантаження відносин між учасниками регіональної інноваційної екосистеми та неоіндустріального відродження Донбасу.

Як в регіоні зробити «диво»? (досвід азійських «тигрів»)

- 1. Наявність зовнішньої небезпеки, що мобілізує націю та еліту.
- 2. Сильна політична воля в управлінні (на межі авторитаризму).
- 3. Контроль влади з боку англосаксонського світу.
- 4. Гроші та інвестиції англосаксонського світу.
(«Англичанин – мудрець, щоб роботі помочь – изобрел за машиной-машину...»)

В межах реалізації стратегії смарт-спеціалізації, з метою підтримки створення регіональної мережі індустріальних парків та об'єднання зусиль промисловців, підприємців, науково-освітньої експертної спільноти, представників державного управління та місцевого самоврядування в справі відновлення економічного потенціалу та неоіндустріального відродження Донбасу пропонується **заснувати Громадянський рух «Індустрія Донбасу – 4.0»**. У якості ініціаторів такого руху могли б виступити Академія економічних наук України, Агенції регіонального розвитку, торгово-промислові палати, а також Краматорська міська рада директорів промислових підприємств, Донецький науковий центр НАН України та МОН України та Донецьке відділення УСПП та інші.

Мережа індустріальних парків

- - **Слов'янськ** (виробництво соди та супутніх продуктів, кераміки, будматеріалів та ін.)
- **Костянтинівка** (виробництво скла)
- **Лиман** (виробництво сонячних панелей, будматеріали, обладнання для залізниці)
- **Маріуполь** (машинобудування, харчова переробка)
- **Бахмут**
- **Покровськ**

Пріоритети глобального розвитку промрегіонів

- **1. Розвиток науки та вищої освіти.**
- **2. Розвиток фінансової інфраструктури.**
- **3. Розвиток логістики (транспорт, зв'язок)**
- **4. Туризм.**
- **5. Соціальна інфраструктура (медицина, професійна освіта)**

Сучасні виклики створюють передумови для розробки нової Концепції розвитку регіональних центрів МОН України та НАН або національних галузевих академій наук України.

- **Мета Концепції** – трансформація існуючої організаційної структури установ, регіональних наукових центрів НАН України, галузевих академій та МОН України у відповідності до викликів сучасної глобальної економіки та стратегічним умовам економічного розвитку. Ці структури повинні бути націлені на науково-методичне забезпечення та супровід створення сучасної моделі збалансованого сталого розвитку та інтеграції до європейського наукового та освітнього просторів на базі формування регіональних інноваційних екосистем економічних районів України (що відповідає рівню NUTS-1 європейської класифікації регіонів), виявлення логістичних переваг (шляхом створення відповідних транспортно-логістичних кластерів), ефективного використання промислових, природних та трудових ресурсів регіонів та задіяння невичерпних резервів неформальної складової економіки в умовах децентралізації управління, модернізації та смарт-спеціалізації.

Виходячи з мети Концепції, можна виділити 4 великі блоки завдань, які сформулюють відповідні наукові напрями діяльності наукового центру.

1. **Донецький науковий центр НАН України та МОН України може стати пілотним проектом зі створення регіональної інноваційної екосистеми** у якості своєрідного ядра, навколо якого буде формуватися сучасна регіональна інноваційна інфраструктура. На цій основі може бути започатковане формування мережі **корпорацій відновлювального (випереджаючого) розвитку** від окремих ОТГ до Донецького економічного району (у складі Донецької та Луганської областей). Ці корпорації можуть утворювати відповідні Фонди. Зокрема.

- **Фонд розвитку виробництва** – для фінансування проектів інноваційної інфраструктури індустриальних парків, формування «точок зростання Індустрії 4.0», кластерів, розвитку фінансової інфраструктури (лізингу).
- **Фонд інновацій та науково-технічного розвитку** – для фінансування проектів бізнес-інкубаторів, наукових парків, технопарків, сектору ІТ-індустрії, НДДКР з пріоритетних середньострокових науково-технічних напрямів розвитку регіонів.
- **Фонд соціального розвитку** – для фінансування проектів в сфері освіти (загальної, професійної, вищої), сприяння підприємницьким університетам, охороні здоров'я, модернізації житлово-комунального господарства, рекреації, туризму.

2. Науково-методичне забезпечення та супровід стратегії формування регіональної інноваційної екосистеми Донецького економічного району та інтеграція її в європейські науково-освітній та інноваційний простори:

- а) формування «Інноваційного офшору – Донбас» шляхом створення спеціальних стимулюючих режимів (податкового, кредитного, митного, валютного курсу) для реалізації інвестиційних та інноваційних проєктів на території Донецької та Луганської областей;
- б) імплементація Стратегії смарт-спеціалізації Європейської Комісії (англ. Smart Specialisation Strategy, далі – S3), гармонізація підходів щодо визначення «розумних» спеціалізацій регіонів;
- в) обґрунтування створення територій пріоритетного розвитку в областях, на яких розміщуються переважно стратегічно важливі інноваційні підприємства, а залучаються до роботи висококваліфіковані фахівці;
- г) оцінка інноваційного потенціалу регіону, визначення пріоритетних напрямів розвитку економіки та залучення інвестицій;
- д) створення мережі наукових парків у ЗВО областей та залучення наукового потенціалу для створення та розвитку мережі індустріальних парків,
- е) науково-методичне забезпечення реалізації концепції інтеграції в європейський науково-освітній та інноваційний простори «Інноваційний ліфт: від школи до Європи»»;
- є) проведення маркетингового аналізу привабливості зовнішніх ринків для експортерів регіону; надання консалтингових послуг та супроводження експортерів на зовнішні ринки;
- ж) розробка пропозицій щодо удосконалення митної інфраструктури регіону, створення найбільш сприятливих умов для підприємців;
- з) здійснення оцінки та маркетингове дослідження ринків збуту для підприємств-експортерів економічного району;
- и) аналіз інструментів торговельного захисту СОТ, розробка рекомендацій та надання консультацій підприємствам регіону щодо ефективності їх використання (антидемпінгові розслідування тощо);
- і) розробка експортної стратегії економічного району; розробка пропозицій щодо цифровізації економічного району.

3. Науково-методичне забезпечення та супровід стратегії розвитку регіональної логістики та виробничої інфраструктури (транспорт, будівництво, фінанси):

- а) діагностика та аналіз виробничої інфраструктури Донецького економічного району (зокрема, її логістичної складової);
- б) розробка проєктів щодо оптимізації транспортної інфраструктури, визначення пріоритетних напрямів її вдосконалення;
- в) аналіз та оцінка банківського сектору регіону з метою визначення надійних джерел кредитних ресурсів, надання консультативних послуг щодо фінансової грамотності підприємців;
- г) аналіз стану та надання пропозицій щодо розвитку транспортної та туристичної інфраструктури; д) енергоаудит промислових підприємств регіону; е) розробка системи навчання на курсах підвищення кваліфікації з питань «Управління енергоефективністю», «Енергетичного менеджменту та енергоаудиту» для держслужбовців, які пов'язані з програмами енергозбереження;
- є) розробка стратегії енергозбереження; моделювання та оптимізація систем ЖКГ;
- ж) аудит інфраструктури для розвитку Індустрії 4.0 з метою оцінки головних факторів конкурентоздатності та можливості долучення до Індустрії 4.0;
- з) популяризація та просування технологій Індустрії 4.0 як обов'язкового фактору підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств на міжнародних ринках;
- и) імплементація міжнародних стандартів у галузі автоматизації промислового виробництва та застосування інформаційних технологій у промисловості; і) залучення промислових компаній до фінансування розвитку Індустрії 4.0 за рахунок фондів ЄС (зокрема, за рамковими програмами ЄС з досліджень та інновацій *Horizon 2020*, *Horizon Europe*);
- і) сприяння інтеграції існуючих промислових кластерів України з Європейською платформою співпраці кластерів (*The European Cluster Collaboration Platform*) з метою зміцнення вітчизняних кластерів, імплементації найкращих практик, запроваджених в ЄС, отримання доступу вітчизняних кластерів до програм підтримки ЄС (*COSME*, *Horizon 2020*, *Horizon Europe* тощо);
- ї) створення сприятливих умов для розвитку кластерів, зокрема, аналіз моделі функціонування кластерів з точки зору діючого законодавства та вирішення питання щодо необхідності врегулювання організаційно-правової форми кластерів, правил їх створення і діяльності, а також гармонізація критеріїв визначення кластерів згідно найкращих практик, запроваджених в ЄС;
- к) підвищення рівня поінформованості та проведення навчання представників промислових та інфраструктурних підприємств щодо моделі утворення кластерних ініціатив та можливостей, що відкриваються для їхніх учасників.

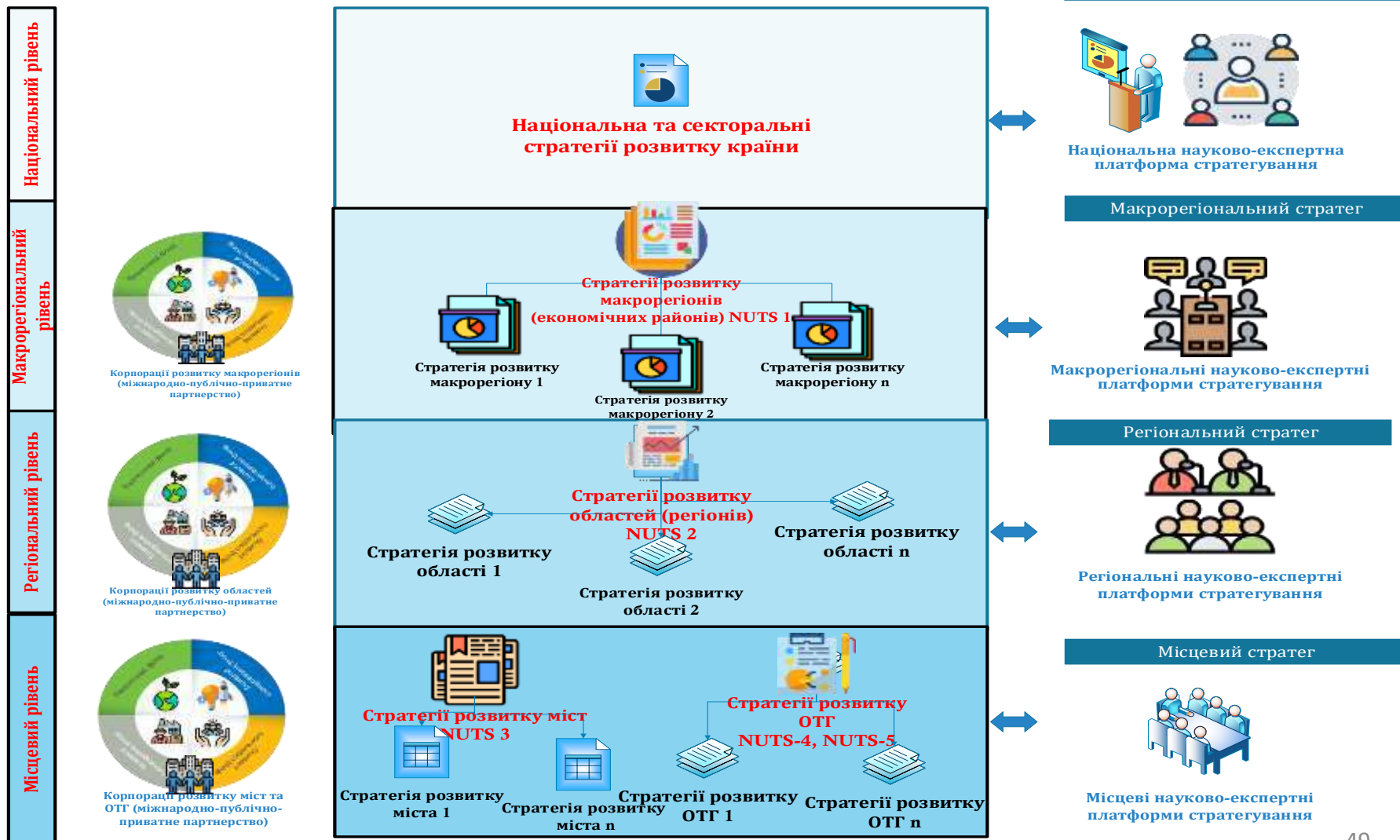
4. Розширення співпраці академічної та університетської науки та інтеграція в європейські науково-освітній та інноваційний простори.

- 1) створення Філії або лабораторії головного по проблемі інституту НАН України при відповідній кафедрі українського університету-партнера;
- 2) укладання Угоди про співпрацю з європейським (іноземним) університетом-партнером та спільна участь в європейських науково-освітніх грантових програмах для отримання фінансування;
- 3) забезпечення структурних підрозділів, що займаються дослідженнями у сфері розвитку високих технологій (зокрема, наприклад, нано- та біотехнологій) взаємодоповнюючим обладнанням;
- 4) забезпечення кадрами, стажування, наукові обміни (студентами, аспірантами, докторантами, науковцями, викладачами);
- 5) забезпечення додаткового фінансування шляхом залучення коштів європейських, національних та регіональних програм, місцевих бізнес-структур або через систему різноманітних фондів;
- 6) підготовка пропозицій до вироблення національних та регіональних стратегій «smart-спеціалізації» та диверсифікації традиційних галузей спеціалізації регіонів і міст країн-партнерів;
- 7) введення на фізичних та біологічних спеціальностях університетів-партнерів спецкурсів «Основи економіки та підприємницької діяльності», «Економіка нанотехнологій», «Економіка біотехнологій»;
- 8) забезпечення бізнес-інкубування малих підприємств і тиражування нано- і біорозробок на базі місцевих інкубаторів, наукових та технопаркових структур університетів-партнерів, в тому числі з використанням схеми франчайзингу.

Територіальний рівень формування стратегій смарт-спеціалізації відповідно до рівнів NUTS за номенклатурою територіальних одиниць ЄС

Територіальний рівень	Рівень за NUTS
Смарт-економічний район	NUTS 1
Смарт-область	NUTS 2
Смарт-місто	NUTS 3
Смарт-громада (ОТГ, район)	LAU

Науково-експертні платформи стратегування в системі стратегічного планування соціально-економічним розвитком країни, макрорегіону, області, міста, району та об'єднаних територіальних громад

З метою перетворення регіональних наукових центрів у ефективно діючі міжрегіональні координаційні центри інноваційного розвитку пропонується розширити їх функції і повноваження шляхом внесення доповнень до статті 25 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» у такій редакції

- «1. Регіональні наукові центри створюються з метою підвищення ролі науки в розробленні ефективної регіональної політики, її орієнтації на поєднання загальнодержавних і регіональних інтересів **з метою забезпечення стійкого випереджаючого інноваційного розвитку країни**, наукове забезпечення розв'язання актуальних проблем соціально-економічного **та інноваційного розвитку регіонів та економічних районів, як неадміністративних агрегацій, що відповідають рівню NUTS 1 територіальних одиниць Європейського Союзу.**
- 2. Регіональні наукові центри створюються Національною академією наук України, **національними галузевими академіями наук** спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у **сферах освіти і науки**, наукової, науково-технічної **та інноваційної** діяльності, за погодженням з відповідними місцевими органами виконавчої влади.

З метою перетворення регіональних наукових центрів у ефективно діючі міжрегіональні координаційні центри інноваційного розвитку пропонується розширити їх функції і повноваження шляхом внесення доповнень до статті 25 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» у такій редакції

- **3. Регіональні наукові центри, відповідно до законодавства України, Типового статуту регіонального наукового центру НАН України і МОН України, статутів Національної академії наук України та національних галузевих академій наук виконують функції міжвідомчої координації зв'язків між учасниками регіональних інноваційних екосистем в межах ареалів їх дії, які відповідають рівню економічного району.**
- Відповідні зміни доцільно прописати в Типовому статуті РНЦ, статутах Національної академії наук України і національних галузевих академій наук.

Пропонується таке **кадрове забезпечення реалізації пропонованих напрямів діяльності Донецького наукового центру.**

1. Вводиться посада Директора Донецького наукового центру з координації наукових програм стратегічного розвитку економічного району.
2. У структурі наукового центру створюється науковий відділ «Проблем стратегічного розвитку Донецького економічного району» (10 ставок – див. нижче) у складі:
 - сектору проблем координації регіональних стратегій та програм розвитку;
 - сектору стратегічного розвитку логістики та виробничої інфраструктури;
 - сектору проблем розвитку регіональної інноваційної інфраструктури;
 - сектору проблем інтеграції в європейський науково-освітній простір.

№	Найменування (посади)	Кількість одиниць
1	Завідувач сектором (4x0,25)	1
2	Головний науковий співробітник, д.е.н.	3
3	Провідний науковий співробітник, д.е.н., к.е.н	3
4	Старший науковий співробітник	2
5	Науковий співробітник	1
Загалом		10

- Штатний розпис відділу проблем стратегічного розвитку Донецького економічного району.
- Працівники зайняті як правило за сумісництвом на 0,5 та 0,25 ставки.
- Оклади та надбавки призначаються згідно чинного законодавства для наукових установ НАН України

Модель "інноваційного ліфта" – від школи до Європи

ЗАХОДИ З ВПРОВАДЖЕННЯ «Індустрії 4.0»

- аудит інфраструктури;**
- націоналізація та приватизація як макроекономічні інструменти;**
- популяризація та просування сучасних технологій – створення регіональної платформи “Індустрія-4.0”**
- впровадження міжнародних стандартів у галузі промислового виробництва;**
- — залучення фінансування програм ЄС (“Горизонт 2020“ та інших);**
- — підтримка просвітницьких заходів і розробка переліку нових професій.**

Донецька область-2027: контури майбутнього

Розширення присутності
на традиційних ринках
шляхом модернізації та
диверсифікації

Освоєння нових
високотехнологічних та
сервісних ринків

Підвищення якості та
оновлення соціального
капіталу регіону

- ✓ «бум» креативу, науки та інновацій;
- ✓ регіональна платформа «Індустрії 4.0», амбіційні бізнес-проекти;
- ✓ високий рівень розвитку інфраструктури та прогресивний сервіс;
- ✓ комфортне зовнішнє середовище;
- ✓ диверсифікований туризм;
- ✓ регіональний фінансовий центр;
- ✓ насичене культурне життя;
- ✓ сучасний інклюзивний стиль и позитивний імідж

Інноваційний офшор

Спеціальні режими для інноваційних регіональних проектів:

- Податковий режим
- Кредитний режим
- Митний режим
- Режим валютного курсу

Досвід Китаю у «смарт-спеціалізації» шляхом створення у 2013-2020 р. 21 спеціальної зони вільної торгівлі державного рівня «від точки до лінії», «від лінії до площини»

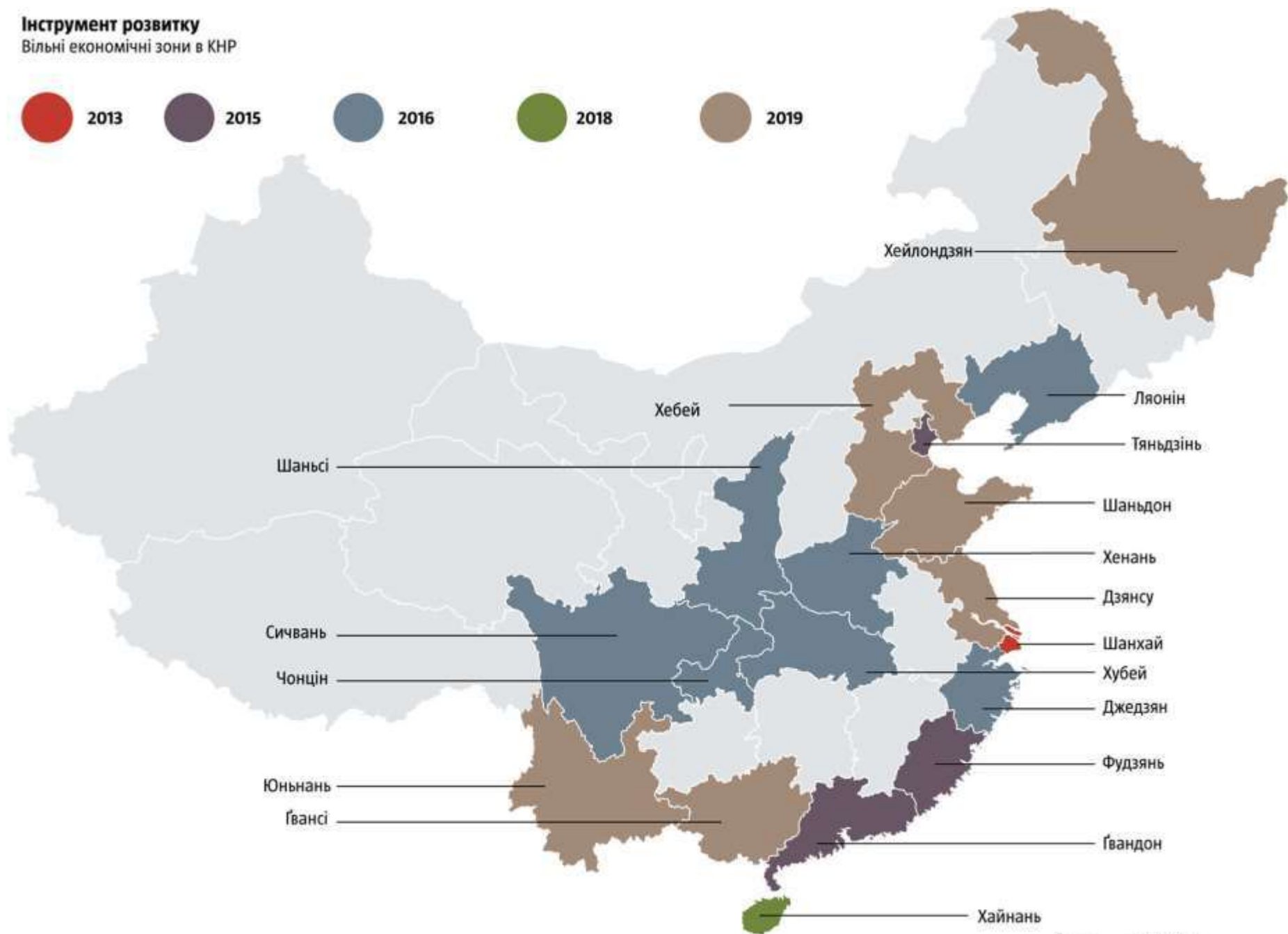
Хубейська експериментальна зона вільної торгівлі офіційно зареєстрована 1 квітня 2017 року і складається з трьох регіонів: Ухань, Сян'ян і Ічан. Так, **Ухань** фокусується на розвитку інформаційних технологій нового покоління, житті і здоров'ї людини, інтелектуальному виробництві та інших стратегічних нових галузях промисловості, а також на міжнародній торгівлі, фінансових послугах, сучасній логістиці, інспекції та контролю, розробці і проектуванні, інформаційних, професійних послугах та інших сучасних галузях сфери послуг. **Сян'ян** сконцентрований на розвиток виробництва високотехнологічного обладнання, транспортних засобів на новій енергії, великих базах даних, хмарних обчисленнях, комерційній логістиці, інших галузях промисловості. У **Ічані** в центрі уваги розвиток передового виробництва, біомедицини, електронної інформації, виробництво нових матеріалів і інших високотехнологічних галузей промисловості, а також розробка і проектування, електронна комерція і інші сучасні сфери послуг.

В цілому було впроваджено 132 системних інноваційних досягнення, 17 з них були прийняті на національному рівні. У зоні вільної торгівлі (займає 0,065% території Хубей) реалізовано 1/3 контрактів з іноземним капіталом і 1/3 імпорту і експорту всієї провінції. Будівництво Хубейської експериментальної зони вільної торгівлі стало потужним важелем для реалізації **трьох стратегій: «Один пояс, один шлях», економічний пояс річки Янцзи і підйом Центрального Китаю.**

Надалі Хубейська експериментальна зона вільної торгівлі буде націлена на виконання **шести експериментальних завдань реформи: прискорення трансформації функцій уряду, поглиблення реформ в інвестиційному секторі, сприяння трансформації та модернізації торгівлі, розширення фінансової відкритості та інновацій, сприяння інноваційному розвитку і підтримка трансформації та модернізації промисловості.**

Інструмент розвитку

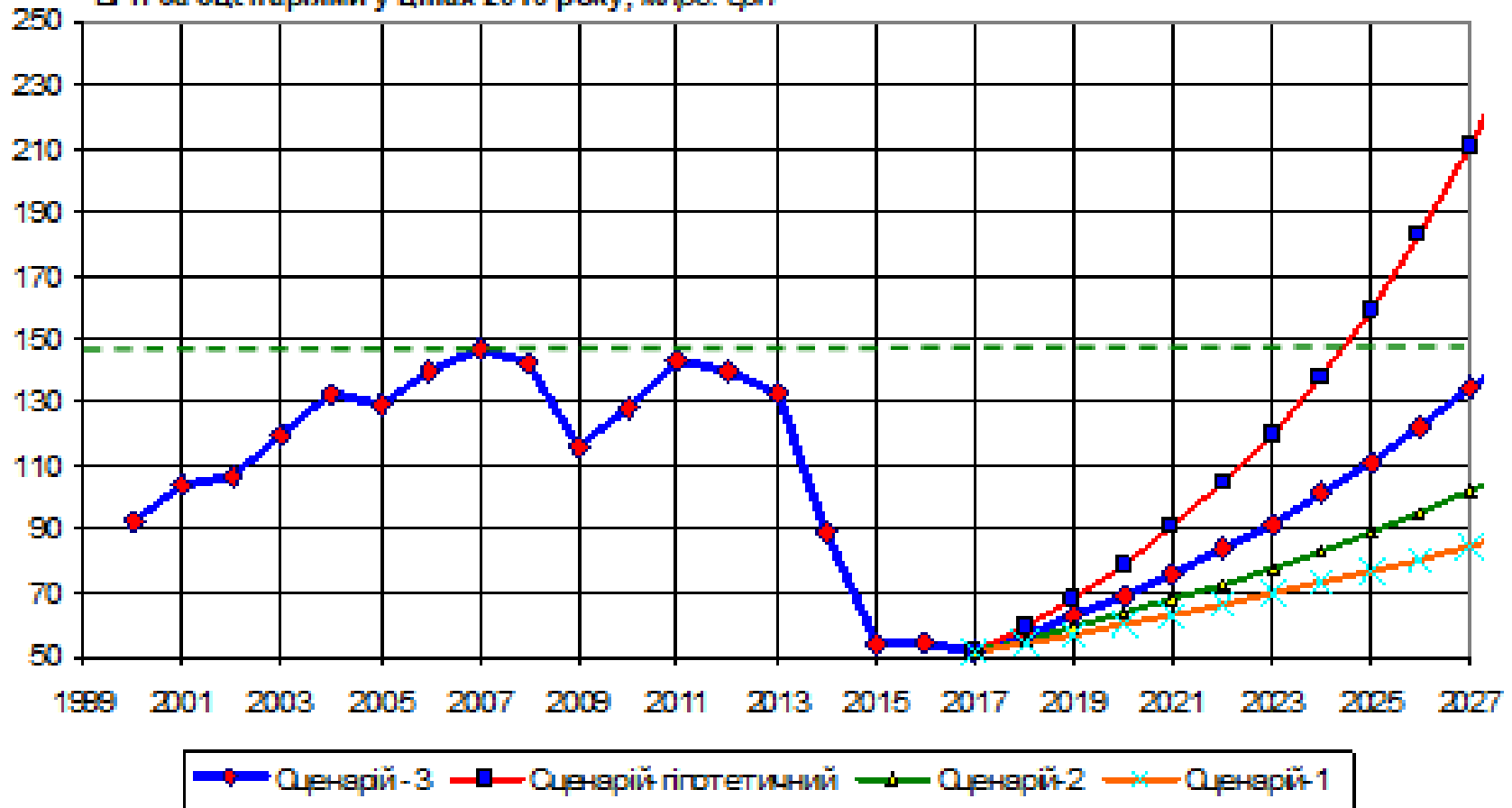
Вільні економічні зони в КНР

За даними Asia Briefing

Динаміка стратегічних сценаріїв розвитку Донецької області.

ВРП за сценаріями у цінах 2010 року, млрд. грн

- За визначеними сценаріями Донецька область при 5 % зростання на кінець 2027 р. за критерієм “ВРП на 1 особу в тис. дол. США” не наздоганяє навіть Грузію; за 7 % зростанням – наздоганяє Грузію; за 10 % зростанням – суттєво випереджає Грузію; за гіпотетичним сценарієм – 15 % зростанням впритул наближається до рівня Польщі.

Стратегічні орієнтири ключових макропоказників сталого розвитку Донецької області на кінець 2027* р.

Показник	2017	Сценарій 1	Сценарій 2	Сценарій 3
1. Номінальний ВРП, млрд. грн.	166,4	1051,9	1270,4	1675,0
2. Рівень тінізації, % ВРП	47,5	46,0	32,7	12,5
3. Капітальні інвестиції, млрд. грн.	17,27	113,5	167,3	385,3
4. Рівень інвестування, % ВРП	10,4	10,8	13,2	23,0
5. Доходи зведеного бюджету, млрд. грн.	25,28	163,0	219,8	376,9
6. Номінальна заробітна плата, грн.	7764	68343,0	70970,6	67634
7. Зайнятість, млн. осіб	0,7343	0,86	1,145	1,786
8. Частка оплати праці у випуску	0,14	0,1736	0,2305	0,29
9. Рівень ВРП, створеного ТОП, % ВРП	41,3	33,6	23,0	6,5
10. Демографічне навантаження, %	167,8	151,9	122,8	36,8
11. ВДВ сільського гос-ва, млрд. грн.	9,29	61,8	94,9	134,0
12. ВДВ промисловості, млрд. грн.	64,26	409,3	516,5	837,5
13. ВДВ сфери послуг, млрд. грн.	52,97	350,2	524,4	1088,8
14. Приріст ПІІ, млрд. дол. США	-0,0336	0,104	1,859	8,861
15. Обмінний курс, грн. /дол. США(припущ.)	26,59	34,025	34,025	34,025
16. Обсяг видатків на освіту, млрд. грн.	6,5	20,63	34,85	56,1
17. Обсяг видатків на ох.здор., млрд. грн.	4,9	18,69	34,86	93,8 ⁶¹

Стратегічні орієнтири ключових макропоказників сталого розвитку Донецької області на кінець 2027* р.

18. Рівень фінансування НТР, % ВРП	0,008	1,024	2,53	3,0
19. Рівень фінансування іннов. діял-ті, % ВРП	0,436	0,783	1,74	2,75
20. Інтенсивність перев. вантажів ЗТ, <i>млн.тл.км</i>	8,92	9,85	13,25	14,5
21. Інтенсивність перев. вантажів АТ, <i>тис. тл.км</i>	292,26	356,93	565,9	598,5
22. Інтенсивність перев. пасс. ЗТ, <i>млн.пас..км</i>	0,4054	0,5858	1,0915	1,5625
23. Інтенсивність перев. пасс. АТ, <i>тис. пас. .км</i>	165,4	270,25	542,28	717,5
24. Обсяг викидів забр. речовин, <i>тис. т</i>	784,8	757,9	621,2	344,7
25. Обсяг викор. свіжої води, <i>млн. м3</i>	912,0	795,7	629,5	383,3
26. Обсяг оборотної води, <i>млн.м³</i>	2353,0	3359,1	7156,5	8049,7
27. Обсяг скидання забруд. вод., <i>млн.м³</i>	200,0	169,7	107,9	61,3
28. Обсяг відтворення лісів, <i>тис. га</i>	0,4	3,497	8,958	7,819

**ДЯКУЮ за
Увагу!**